List 18. **NOVICE** Tečaj LVII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 5. maja 1899.

Politiški oddelek.

Deželni zbor kranjski.

12. seja, dne 25. aprila.

Posl. Šubic je predlagal, naj dež. zbor sklene: ustanovi se deželna obrtna komisija, kateri bóde naloga naslanjaje se na c. kr. trgovinskega ministerstva osrednjo akcijo za pospeševanje malega obrta, skrbeti za podporo, povzdigo, razvoj in procvit kranjske obrtnije. To nalogo izvršuje deželna obrtna komisija s tem, da razširja in vpeljuje nove priznane delavske pripomočke in metode; da oživotvarja učne kurze za obrtnike, prireja rastave in preskrbuje obrtnikom razna delavska sredstva; da pospešuje gospodarsko organizacijo malega obrta z osnovanjem zadrug in končno da upliva na dajanje kredita za male obrtnike.

Posl. Loy je interpeliral radi upadov hrvatskih razbojnikov na Kranjsko, na kar je dež. predsednik baron Hein pojasnil, da je vlada v obmejnih občinah organizovala končno stražo.

Dovolilo se je po poročilu posl. Murnika Köschnerjevi ustanovi 100 gld. in za napravo kranjskega herbarija 2200 gld., dočim se je prošnja „dramatičnega društva“ v Ljubljani za brezplačno prepustitev lož odklonila.

O Kalanovem predlogu glede obrtne razstave je poročal posl. Hribar, in se je sklenilo, naročiti dež. odboru, naj poroča, če bi kazalo, napraviti l. 1901 splošno deželno razstavo v Ljubljani.

O Božičevem predlogu glede trtnice za vipavsko dolino se je sklenilo, podpirati v postojinskem okraju dve trtnici s 1250 gld., jedno v vipavski dolini, drugo v Vremah.

Potem se je začela generalna razprava o realčnem zakonu, o katerem je poročal posl. Šubic.

V imenu nemških poslancev je dr. Schaffer izjavil, da je načrt zanje nesprejemljiv, in je predlagal, naj se vrne dež. odboru, da ga predrugači.

Posl. Hribar je dokazal, da se v šolskih izvestjih nalašč delajo napačni izkazi, da se zmanjša število slovenskih in poveča na umeten način število nemških dijakov.

13. seja, dne 26. aprila.

V tej seji je poročevalec Šubic zaključil generalno debato z daljšim govorom, v katerem je dokazal vsa nasprotniška izvajanja.

Pri specijalni debati se je unela ostra razprava pri točki o določbi hrvaščine neobligatnim učnim predmetom. Posl. Lenarčič je naglašal potrebo, da zna vsak Slovan kak drugi slovanski jezik, v prvi vrsti ruski jezik, in posl. Hribar mu je pritrdil. Dež. predsednik baron Hein se je močno razkoračil proti ruščini, na kar mu je s posebno ostrostjo odgovarjal posl. Kalan.

Končno je bil sprejet Povšetov predlog, da se določi hrvaščina neobligatnim učnim predmetom in je bil sploh odobren ves zakon.

Pri zadnjem paragrafu so se Nemci po dr. Schafferju zavarovali proti državnopravnim izvajanjem Kalanovim, na kar je poslanec Kalan odgovoril v naslednji seji.

Grof Karol Hohenwart.

Umrl je mož, pravi mož, in taki so v naši dobi jako redki. Toda z grofom Hohenwartom ni legel v grob samo mož, nego tudi največji politični talent, kar jih je imela naša monarhija v drugi polovici tekočega stoletja.

V najbežjih časih se je pokojni grof Hohenwart lotil uprav gigemtske naloge, vstvariti iz stare Avstrije, katera je zaradi hegemonije v Nemčiji skušala imeti presežno nemški značaj, novo državo, katera naj bi bila vsem svojim različnim narodom jednako pravična mati, in v kateri naj bi bilo prostora za vse.

S krepko roko se je pokojnik poprijel tega dela in to prav v trenutku, ko so pruski kralji se polastili nemške cesarske krone in tik črnožoltih mejnikov vstvarili novo mogočno državo, katere se je bilo starodavni habsburški monarhiji po vsi pravici bati.

Grof Hohenwart je z redko bistroumnostjo spoznal, da so se staroavstrijske tradicije popolnoma preživele, in da ž njimi habsburški monarhiji ni več izhajati. In z vso enerižjo v najlepših letih stoječega, dalekovidnega moža je zasnoval programatičev načrt za presojenje in prenovljenje habsburškega cesarstva.

Hohenwartov politični program svedoči, da je bil pokojnik mož resničnega avstrijskega mišljenja, navdan uprav idealne pravičnosti in previdnosti ter državnik velike koncepcije. Ta program, na čigar podlagi stoji v bistvu tudi današnja državnozborska desnica je trajen spomenik Hohenwartove državniške modrosti in ostane preznamenit zgodovinski dokument za vse čase, zakaj čimbolj se oddaljuje država od tega programa, v toliko večjo nevarnost spravlja svoj obstanek.

V boju za svoj program je grof Hohenwart izkazal toliko znamenitih lastnosti, da so se mu polni globokega spoštovanja uklanjali tudi njegovi sovražniki. V najhujšem boju se je grof Hohenwart izkazal kot čisti značaj, ki je neomahljivo, s čudovito zvestobo in nesebičnostjo, stal za svoje prepričanje in rajši vse žrtvoval, kakor da bi bil samo za las odjenjal od tega, kar je spoznal kot pravično in državi ter dinastiji koristno.

Zgodovina oktoberskih bojev l. 1871. še ni pojasnjena. Proti Hohenwartu so se razen Bensta dvignili Madjari, uplivala je proti njemu nemškega duha nadahnjeva birokracija in generaliteta, uplivali so tudi pruski dvorni krogi. Kako in kaj se je godilo, to pokaže šele bodočnost — istina je, da je Hohenwart padel prav v trenotku, ko je hotel dovršiti svoj poskus, na razvalinah stare Avstrije postaviti novo mlado državo.

Stari sistem je bil zmagal, ali Hohenwartove ideje niso bile premagane, kaj še da bi bile pokopane in pozabljene. Nasprotno, čedalje določnejše se kaže, da je tem idejam in načelom sojeno vstajenje.

Hohenwart se po svojem odstopu od vlade ni odpovedal upanje, da pride končno vender do zmage njegovih načel, ker je vedel, da je sicer monarhija izgubljena. Vstopil je v parlament in v njem od l. 1897. vstrajno dosledno in uspešno delal na to, česar sam kot ministerski predsednik ni mogel doseči na jeden hip.

Od dneva, ko je grof Taaffe prevzel ministersko predsedstvo pa do zadnjih volitev v državni zbor, je bil grof Hohenwart najuplivnejši parlamentarec in je skrbel zato, da postane Avstrija na podlagi avtonomije svojih kraljestev in dežel ter na podlagi ravnopravnosti vseh svojih narodov vrejena mogočna država, če smo danes že prav blizu temu smotru, je to največ zasluga grofa Hohenwarta.

Pokojnik pa se je posebnih zaslug pridobil tudi za naš slovenski narod. Ves čas, kar je bil član državnega zbora, je bil poslanec dežele kranjske unet zagovornik naših pravic in moder voditelj slovenske delegacije, a kar je slovenski narod v tej dobi dosegel pozitivnih uspehov, za vse se ima zahvaliti grofu Hohenwartu.

Narod slovenski ni nehvaležen, nego ohrani umrlemu državniku vedno hvaležen in časten spomin.

Politični pregled.

Češki renegat dr. Kolisko se je v seji dne 25. aprila nižje-avstrij. dež. zbora zopet jedenkrat razkoračil ter hotel zadati grozovit udarec slovanskim prebivalcem na Nižje-Avstrijskem. Vložil je namreč samostalni predlog, v katerem zahteva, naj dež. zbor čim preje izda zakon, po katerem bi bila nemščina jedini učni jezik na nižje-avstrijskih ljudskih šolah. Tak predlog je imenovani poslanec, kakor znano, stavil že lansko leto, in ga je dež zbor tudi vzprejel, toda vlada ga ni predložila v potrjenje. Upati je, da stori isto tudi letos, ako ima le še količkaj čuta pravičnosti v sebi. Renegat Kolisko pa ni bil zadovoljen samo s tem načrtom zatiranja avstrijskih Slovanov marveč je z ozirom na zadnji sklep češkega dež. zbora glede uradnega jezika pri avtonomnih uradih na Češkem stavil predlog, naj bode nemščina izključni poslovni jezik pri vseh avtonomnih zastopih in uradih. Kakor razvidno nasprotuje dr. Koliskova zahtevetiama Aralno določbam ravnokar vsprejetega zakona v češkem dež. zboru, ker ustreza ta zakon v vsakem oziru na čelu pravičnosti, nasprotno bi pa dr. Koliskov načrt bil skrajno krivičen, nasproti prebivalcem slovanske narodnosti. No, nada je opravičena da bode tu posegla vmes „Thunova vlada“.

Češki fevdalci in Mladočehi. — V Kutni gori se je izrekel princ Friderik Schwarzenberg za mladočeško politiko, in dunajski židovski in nacijonalni, pa tudi antisemitski listi se strašno jeze nad tem pobratimstvom. Zlasti „Neue Freie Presse“, „N. Wr. Tagblatt“ in ‚Deut. Ztg.“ brijejo s kislim obrazom norce, ter delajo dovtipe, pri katerih jim je hodilo na jok. Vse vedenje Nemcev pa je dokaz, da je govor princa Schwarzenberga za položaj na Češkem in v parlamentu jako važen.

Avstro-ogerska kolonijalna politika. — V seji ogerske poslanske zbornice dne 26. aprila je odgovoril ministerski predsednik Széll ud interpelacije glede poskusov Avstro-Ogerske utaboriti se na kitajskem obrežju. Kakor smo že omenili, so Madjari strogi nasprotniki tej misli, vendar pa se z liberalno stranko ne strinja po vsem Széllova vlada, ker jo je že dobro obdelal grof Goluchovski. Kajpak, da Széll ne bo pokazal nikake določene barve, ker se ne mara zameriti svojim zvestim prijateljem. Vendar pa je poskrbljeno za to, da zmaga naša državna polovica, in da v kratkem odpotuje naša posadka proti kitajskem obrežju. Madjarom to seveda ne bo ljubo, in bodo napeli vse sile, da se izpolni njihova želja. a konečno bo zmagala vlada velike koristi, ki bodo izvirale iz te kitajske ekspedicije.

Južnotirolsko vprašanje se sicer polagoma toda z neko sigurnostjo bliža rešitvi. Poslanca dr. Kathrein in Heppegen sta v poslednjem času neprestano na delu, ki je imelo dosedaj že nekoliko vspeha. Pred kratkim je bival v Inomostu načelnik italijanskih dež. poslancev baron Malfatti in se je dalje časa razgovarjal z omenjenima zastopnikoma tirolskih Nemcev. Tekom tekočega tedna se prično oficijalna pogajanja. Na vspešni zaključek teh pogajanj računajo vsi merodajni

faktorji, ker vedo, da bo konečno vsaka stranka toliko odnehala, da bodo polagoma odstranjene vse ovire za sporazumljenje.

Sprememba rumunskega kabineta — Po različnih izjalovljenih poskusih, da bi se rešila liberalna stranka, je moral kralj Karol poveriti sestavo novega kabineta Gregorju Cantacuzeneju, da sestavi čisto konservativno ministerstvo. To se je tudi zgodilo. Rumunija ima sedaj aristokratsko konservativno vlado, ki je do cela nasprotna liberalnim težjam podlaga Sturdze. Cantacuzene je star, a najbogatejši rumunski boljar, kateri radi njegovega ogromnega imetka imenujejo „rumunski Nadob". Omike nima posebne. Zunanja politika ostane nespremenjena.

Slovenci v štajerskem dež. zboru. — Iz Gradca se nam piše: Kako se je že poročalo, se je predlog slov. dež. poslancev za ustanovitev meščanske šole pri Sv. Juriju na juž. železnici s slov. učnim jezikom v seji dne 20. m. m. od večine odklonil, ne da bi se vsaj učnemu odseku odkazal. To je nova praksa v štaj. dež. zboru Zanimivo pri tem pa je. da sta dan poprej oba kluba nemške večine jednoglasno sklenila in da so še le v seji sami začeli zastopniki južno-štajerskih renegatov agitirati za odklonitev predloga a limine. In ta agitacija se jim je posrečila. Členi nemške ljudske stranke so pokazali, da njihova brutalnost nima nobene meje. Stallner in Lenko pa sta prevzela poveljništvo nemške večine. Slovenci so z ozirom na tako postopanje dne 20. min. m. odšli. Po temeljitem postopanju so sklenili za sedaj še ne izstop definitivno iz dež. zbora, marveč so prišli dne 26. min. m. zopet k seji, pred začetkom dnevnega reda pa je g. dež. glavarja namestnik dr. Josip Sernec v imeni Slovencev oddal sledečo izjavo: „Večini štaj. dež. zbora se je v seji dne 20. min. m. t. l. zljubilo naš predlog za ustanovitev dež. meščanske šole s slovenskim učnim jezikom v Št. Juriji na južno železnici odklonili a limine. S takovo prakso večine proti manjšini ovirani smo v izvrševanju s svojih parlamentarnih dolžnostij, ker nam ni mogoče v tej zbornici predlogov, ki so velevažne za naše ljudstvo, niti spraviti do posvetovanja. Kot zastopniki slovenskega naroda na Štajerskem moramo z vso odločnostjo protestirati zoper tako postopanje, ki prezira parlamentarne samo ob sebi umevne običaje, kakor so v navadi v drugih dež zborih, kaže nenavadno mero narodne nestrpnosti proti slovenskemu ljudstvu in najglobokejše žali nas in naše volilce.

Iz ogerskega parlamenta. — V poslanski zbornici je odgovarjal dne 26. min. m. predsednik Széll na interpelacijo glede Kitaja ter izjavil, da se zunanji minister še ni pečal z idejo glede najetja kakega pristanišča ob kitajskem obrežju, in da se kaj tacega tudi ne namerava Na interpelacijo poslanca Polonny je glede sestanka na Sušaku, kjer se je pobratila hrvatska stranka prava z avstrrijskimi Slovenci, izjavlja min. predsednik, da v tem ne uvidi nobene prevelike nevarnosti. Sicer se bo pa spremenil zborovalni zakon po nasvetu banovem, po katerem bodo v bodoče nedopustna taka zborovanja. Interpelant je bil odsoten

Volilna preosnova v nižje-avstrijskem dež. zboru v tekočem zasedanju ne bode zagledala belega dne Prvotni načrt za spremembo dež in dunajskega mestnega volilnega reda je večina v odseku zavrgla ter naročila poročevalcu, naj izdela nov načrt, toda ta dosedaj še ni izvršil te naloge in je najbrže tudi ne bo pred koncem zasedaja, ki bo vsekako pred binkoštnimi prazniki.

Pravice poljskega jezika v Prusiji so kakor znano, tako minimalne, da se o njih niti govoriti ne more. Prav malo manjka, da vlada tudi v zasebnem življenju ne prepove rabe poljskega jezika. Pred nedavnim smo poročali, da je pruski naučni minister odbil prošnjo poljske duhovščine za dovoljenje, da bi se smelo vsaj krščanski nauk poučevati v poljščini. Te dni je pa isti pruski minister prepovedal tudi zasebni pouk v poljščini, le jednega ali dva učenca sme kaka zasebna učiteljica v prostem času učiti tega jezika, to pa seveda le tedaj, ako za tem ne tiče politični namen. Strogo pa je prepovedano več oseb skupaj poučevati v poljščini. Kaj tacega je pač le na Pruskem mogoče, koder se vsi državni stebri tresejo za nemštvo. Kakšen krik bi pač navstal, ko bi Slovani tako divjaški postopali nasproti Nemcem. Cel svet bi pisal o barbarih in nasilnikih nemškim nasilnikom se pač nič žalega ne zgodi.

Postulati goriških slov. poslancev. — V imenu slov. poslancev je dr. Gregorčič obširno odgovoril na hinavski dopis dež. glavarja Pajerja glede sporazumljenja mej slov in laš. poslanci. Naznanil mu je natančno vse pogoje, pod katerimi so slov. poslanci pripravljeni skleniti mir. Ti pogoji so: Zagotoviti se mora, da se vsi sklepi dež. zbora store samo porazumno mej obema strankama, in da se pri volitvah v odseke jemlje jednak ozir na obe stranki, zagotoviti se mora popolna ravnopravnost obeh jezikov v dež. oboru, v odsekih v dež. odboru in v dež. zavodih, sprejeti v dež. statut določbo da morajo vsi dež uradniki biti zmožni obeh dež. jezikov. Referati se morajo v dež odboru razdeliti po narodnosti, in se mora zavarovati stroga pariteta; dež zaklad mora k stroškom okrajnih šolških zakladov prispevati 80%, in plače učiteljev na ljudskih šolah se morajo zvišati, podpirati se morajo od strani dežele in države slov. obrtna nadaljevalna šola za dekleta, trgovska zbornica pa mora podpirati slovensko obrtno nadaljevalno šolo za dečke, regulacije voda itd., dovoliti se mora dež. brezobrestno posojilo vinogradnikom, izvršiti se mora takoj sklep dež. zbora glede nakupa delnic vipavske železnice z zneskom 100.000 gld., rešiti se mora takoj, in sicer ugodno vprašanje o slovenski ljudski šoli v Gorici, in odpraviti se morajo mestne mitnice v Gorici. Radovedni smo, kaj poreko k tem postulatom Lahi in pa vlada.

Obrtnija.

Za našo obrtnost.

(Obrtnopolitična premišljevanja.)

IV.

Ako se ozremo po naši domovini, vidimo precejšnje število slučajev, da so si posamični obrtniki iz lastne moči in brez tuje podpore tudi pri najneugodnejših razmerah v svojem rokodelstvu pomagali najprej in da uspešno konkurirajo z veleprodukcijo.

Ti slučaji morajo poživiti pojemajočo samozavest naših obrtnikov in jih morajo vzpodbujati, da bi, zanašajoč se na svojo lastno moč, iskali pomoči pred vsem v napredku, v spopolnjenju svoje strokovne zmožnosti in v združevanju za gospodarska podjetja.

Glavni pogoj vsake nacijonalne obrtne politike, podlaga te politike more biti jedino le samopomoč, poleg tega pa je dolžnost države in dežele kakor tudi druzih faktorjev, da prizadevanja obrtnikov, si pomoči, izdatno podpirajo in da zakonodajnim ali upravnim potom odstranijo one ovire, vsled katerih rokodelstvo ne more napredovati in se razvijati.

Upliv zakonodajstva na razvoj obrtnosti pa se ne sme precenjevati. Preveliko zaupanje v to podporo je provzročilo že mnogo razočaranj, a vzlic temu še doslej

mej obrtniki ni ugasnila kriva vera, da se zakonodajskim potom zamore narediti konec klavrnim razmeram obrtništva sploh in zlasti rokodelstva.

Koncem sedemdesetih let nastala je mej obrtniki in v prvi vrsti mej rokodelci velika reakcijca proti obrtni prostosti, za katero zadene vsa krivda nemški laži liberalizem. To gibanje je merilo pred vsem na to, da se popolnoma odpravi obrtni red iz l. 1859. Agitaciji rokodelcev se je v istini posrečilo, da sta bili izdani l. 1883 in l. 1885 obrtni noveli, s katerima je bil v našem obrtnem zakonodajstvu provzročen popoln obrat, in se je ugodilo poglavitnim postulatom takratnih obrtnih shodov, namreč zahtevi o dokazu zmožnosti in zahtevi o obligatornih obrtnih zadrugah.

Upanja, katera so obrtniki in posebno rokodelci gojili glede teh zakonskih uredb, se niso izpolnila. Rokodelstvo je moralo slej kakor prej z naporom vseh svojih sil braniti svojo, v največji nevarnosti se nahajajočo pozicijo. In kolikor težji je bil ta boj, toliko bolj je naraščalo zlasti začetkom devedesetih let prizadevanje, da se rokodelstvu pomore z novo reformo zakona. Zahteva obrtnikov, formulirane po veliki obrtni enketi l. 1893. so se pa le deloma izpolnile in vzakonile z novelo iz 1897 l.

Tudi ta reforma nima pričakovanega uspeha, in sam trgovinski minister baron Dipauli je v obrtnem odseku dne 27. januvarja t. l. britko tožil, da se zadruge ne poslužujejo pravic, katere jim je dal zakon itd.

Po teh izkušnjah se je resnično čuditi, da še vedno v širše kroge obrtnikov ni prodrlo spoznanje, da se ne sme jedinole od zakonodajskih odredb pričakovati rešitve.

Dobro vemo, da bi nacijonalno obrtno zakonodajstvo moglo ugodno uplivati na razvoj rokodelstva in niti v sanjah nas ne obhaja misel, da je naše obrtno zakonodajstvo doseglo vrhunec popolnosti in dovršenosti, nego menimo, da so potrebne prav korenite premembe veljavnih zakonov na korist in v obrambo solidnega rokodelstva, in prav zato tudi želimo, da bi kranjski deželni zbor vzel zadevo v pretres in se zavzel za reformo obrtnega zakona v smislu opravičenih zahtev rokodelcev in sploh obrtnikov, dasi smo trdno prepričani, da tudi najboljši zakon ne zatre krize, katera razjeda ne le rokodelstvo, nego sploh ves naš srednji stan.

Važna okolnost, katere nikakor ni možno prezirati, je tudi to, da rokodelci in sploh obrtniki sami niso jedini, kaka reforma obrtnega reda bi bila prav za prav potrebna. Ta nejedinost se je najjasnejše pokazala pri veliki obrtni enketi, ki se je vršila l. 1893., in pri kateri je bilo zaslišanih do 500 ekspertov največ obrtnikov iz cele naše državne polovice. Pri tej enketi so bile oglašene raznovrste, mej seboj najostreje nasprotujoče se zahteve in izražene upravne neizpeljive želje, in jednaka nejedinost se kaže tudi v sklepih vseh obrtnih shodov, kar se jih je tedaj vršilo v različnih krajih.

V enketi l. 1893 in na različnih obrtnih shodih se je jasno pokazalo, kako lahko je, delati obrtno politiko z besedami, in kako težko je, izdelati pozitivne načrte za rešitev tega problema, zlasti še v naši državi, kjer je toliko nasprotujočih si interesov.

Zadnji čas je pač, da se naši obrtniki otresejo uprav fatalističnega precenjevanja zakonodajnih reform na polju obrtnega zakonodajstva, katero so razni krivi proroki jim verjeli.

Taka in jednaka gesla so poglavitni vzrok ginevanju vsake obrtnosti, ker ubijajo zaupanje v lastno pomoč, brez katere ostane tudi najpopolnejše zakonodajstvo mrtva beseda.

Naše rokodelstvo v istini nima vzroka, obupati nad svojo prihodnostjo, ako se odločno loti dela za svojo obrambo, ako se organizuje na krepki podlagi samopomoči, in če bo spoznalo, da mu je rešitev zagotovljena samo, če se splošno izobrazi, ako si pridobi strokovno spretnost, kakršno zahteva naša doba, in ako se združi na skupno delo v gospodarske namene. Ne od pomoči zakonodajstva nego od lastne pomoči je odvisna lepša bodočnost obrtnije.

Kmetijstvo.

Križi in težave soseda Antona z živinskimi boleznimi.

I. Kje se je našla zgubljena kvačka?

(Konec.)

Anton je hotel povzdigniti prostor za 20 *cm*, a sosed tega ni pripustil, ker se je bilo bati predvržka.

Prešla sta zopet dva meseca. Skoraj se je pozabilo, da krava ni zdrava, da jo nekaj boli. Anton ima poleti na druge stvari misliti, kot na svojo nekdaj bolno kravo. Po košnji otave gnal je kmet svojo živino na pašnike. Tudi bolna krava je šla na pašo. Anton je bil mnenja, da hoja dobro stori kravi, katera je bila že 6 mesecev breja. Prvikrat, ko je šla krava na pašo, je bila ta hoja za bolno kravo usodepolna. Če se je hotelo priti na pašnik, je bilo treba iti čez strmino. Ko je prišla krava z drugo živino k strmini, šla je pričetkoma čvrsto navzdol. Nakrat se ustavi. Ko je pastir zagledal, da je ostala jedna krava zadaj, šel je h kravi in ji dal par gorkih na hrbet, na kar je krava začela teči. Prisedša doli je pričela ječati, in ni mogla niti jednega koraka storiti. To se je zdelo pastirju zelo sumljivo. Pokliče kmeta Antona. Ko pride Anton, je krava žalovito ječala. To je Antona zelo iznenadilo. Skušal je kravo pripeljati v svoj hlev. Končno se mu posreči to z velikim naporom. V hlevu ni bilo nič bolje. Poklicani sosed je pregledal kravo; pri pregledovanju je parkrat sunil na lahko v grodnični hrustanec, na kar je krava začela hudo ječati. Pri vsakem sunku je bilo ječanje bolestneje.

Sosed svetuje Antonu, da pošlje po živinozdravnika. Živinozdravnik je prišel za nekaj ur in je kravo pregledal. Največjo pozornost je posvetil pregledovanju srca. Ko je bila konečno preiskava dovršena, katera je trajala več ko pol ure, se je izrazil preiskovalec naslednje: „Zagotovo se je vrinilo iz želodca v osrčnik kako ojstrilo in je ranilo srce. V osrčniku se je že nabralo nekaj litrov gnojnice. Najpametneje je, zakljati kravo kar precej.“

Zatem je pokazal živinozdravnik Antonu in sosedu podolgasto, okroglo zateklino na obeh straneh vratu. Zateklina odskoči pri vsakem srčnem udarcu nekoliko proti grlu. To je gotovo znamenje, da ne gre več odlašati in da treba kravo zaklati“, reče živinozdravnik, „sicer, če se odlaša še par dni, ne bode kravje meso za nobeno rabo.“

Pri tem naznanilu sta Antona pretresla groza in strah.

Tako hudo se vendar mu ni zdelo. Najprvo se ni niti hotel odločiti, da zakolje najboljšo molzno kravo, katera bode teletila v par tednih. Še enkrat je hotel to reč poskusiti.

V njegovi misli ga je potrjevalo boljše stanje krave. Namreč, isti dan je jedla nekaj bolje in prežvekvala živahneje.

Za prvi hip se je odločil, da opusti klanje za sedaj.

Čez tri dni se je pokazala zateklina na spodnji čeljusti, štiri dni pozneje se je pokazala oteklina na predprsji. Sedaj ni hotela krava niti vstati. Največ je ležala na desni strani v slami in je vedno bolestno ječala, ter tudi jesti ni hotela več

Sedaj pokliče Anton mesarja. Kravo so zaklali. Pri klanju je bil prisoten tudi sosed, ki se je zelo zanimal za izid preiskave. Ko so s krave potegnili kožo, našli so dele mesa pod isto vse strjene. Meso je postalo vse v ogadnem načinu strjeno in umazano. Na porabo mesa ni bilo niti misliti. Ko se je odprlo trebušno luknjico, in je hotel mesar vzeti ven želodec, našel je neki ovirek. Pogleda in zapazi, da je želodec zraščen s prečno mreno. Ko je hotel z nožem želodec odstraniti od prečne mrene, trčil je ob neki trdi predmet. Preišče z roko in najde dolg predmet, kateri izvleče. Bila je kvačka. „To je moja kvačka!“ zakriči domača hči, katera je gledala, „kvačka, katero sem izgubila pred pol letom.“

Vse je zrlo v deklino.

Sedaj je bilo popolnoma jasno vsem, kaj je bilo kravi, in kaj je bil vzrok usodepolni bolezni krave.

Ko je domača hči tisto nedeljo pripravljala napoj kravi, se je pripognila, in pri tem ji je padla kvačka iz las v napoj. Našla je ni, ko je brskala po kravji hrani, ker kvačka se je zamešala z razdrobljenim krompirjem. Tudi ni imela časa, še enkrat pregledati natančneje. Tako je prišla kvačka v kravji želodec in preselila se je v teku časa v srce krave. Bolje je bilo, ko se ji je dalo čistilo, in ko so jo postavili spredaj nekoliko višje. Skoraj gotovo ne bi bilo prišlo do tako slabega posledka, vsaj tako hitro ne, ako ne bi pastirji tepli kravo pri kaki strmini. Ko so gnali kravo navzdol, prišel je trebušni drob naprej, in kvačka je bila sunjena skozi prečno mreno v srce. S tem je bila usoda krave zagotovljena. Ko je kvačka prebodla prečno mreno, ni pomagalo, kravo visoko postavljati in ji dajati čistila. Hči si je zapomnila, da je ona prouzročila s svojo brezskrbnostjo smrt tako lepe krave. Rekla je sama pri sebi: „Kaj mi pomaga moja pridnost in moja dobra volja, če sem neizvedena in ne poznam stvarij, katere postanejo lahko zelo usodepolne. Vse osebe ženskega spola v oni vasi so si zapomnile to strašno dogodbo, in nobena Antonova krava ni več poginila vsled pogoltnjenja kake kvačke.

Novice.

— **Osebne vesti** Župnik g. Ivan Debeljak v Predvoru je dobil častno svetinjo za štiridesetletno zvesto službovanje. — Poštni oficijal v Trstu g. Adalbert Zelenka je imenovan poštnim oskrbnikom v Tržiču. — Tajnik fin. prokurature v Ljubljani dr. V. Pessiak je imenovan finančnim svetnikom. — Finančni ravnatelj v Celovcu pl. Schwabe je imenovan dvornim svetnikom. — Ravnatelj dalmatinskih pošt P. Afrič, je stopil v pokoj. Na njegovo mesto pride min. tajnik G. Pataj, rodom iz Pazina. — Odvet. kandidat dr. Rojic in pravni praktikant v Celovcu L. Persche sta imenovana avskultantoma.

—**Karol Kette** †. Dne 26. min. m. zjutraj ob 9. uri je umrl v Ljubljani pesnik Kette, ki je bil mej najmlajšimi poeti „Ljubljanskega Zvona“ ne dvomimo najženijalnejši in najoriginalnejši. Njegovi moderni soneti so vzbujali vsestransko pozornost, in njegove pesmi so se odlikovale po neki izredni prisrčnosti, toploti in dojmljivosti V teku treh let je pod pseudonimi Mihael Mihajlov, Zor in Zvonoslav napisal v „Lj. Zv.“ in v „Novi Nadi“ toliko krasnih pesmij, da bi napolnile lep zvezek Kakor čujemo, se je že poskrbelo, da se izidejo zbrane Ketejeve pesmi kmalu v ličnem snopiču g. K. je dobil kal svoje morilne prsne bolezni pri vojakih. Že od januvarja t. l. ležal je v vojaški bolnici v Trstu, min. mesec pa je dospel v Ljubljano in obležal pri nekem prijatelju. Vstal ni več. Pridržuje si, da pišemo o Ketteju o kratkem kaj več, sporočimo danes le, da je odločil blagi pokojnik ves honorar prodanih pesmij slov. podpornemu dijaškemu društvu na Dunaju. Pogreb je bil v četrtek ob 6. uri zvečer.

— **Dr. Iv. Mader.** † V petek ob $^1/_4$12 uri je na srčni hibi umrl gospod dr. Janez Mader v 64 letu svoje starosti. Umrli je bil eden največjih dobrotnikov kot zdravnik za uboge, kateri ga bodo hudo pogrešali, ker on ni le zastonj jih zdravil, ampak jih je še gmotno podpiral. V nedeljo ob 5 uri je bil pogreb. katerega se je neštevilna množica udeležila in tudi po ulicah, koder se je pogreb pomikal, je solznih očes stalo na tisoč ljudij. — Da je pokojni zares blagega srca bil, priča njegova oporoka; Podaril je za Löschnerjevo ustanovo za Kranjsko 5000 gld; prostovoljni požarni brambi v Ljubljani 1000 gld; cesarice Elizabete bolnici za otroke 1000 gld; vodstvu bolnice v Ljubljani za uboge ozdravele bolnike 1000 gld; mestnim ubožnim zavodu 1000; filharmoničnemu društvu 500 gld; — Po smrti dedične vsega premoženja dobodo še: Mestni ubožni zaklad 2000 gld; cesarice Elizabete bolnici za otroke 5000 gld; Löschnerjeva ustanova

5000 gld; za uboge ozdravele bolnike 5000 gld; Asyl-društvo na Dunaji 1000 gld; ljubljanska ljudska kuhinja 1000 gld; prost. požarna bramba v Ljubljani 1000 gld; nemški „Schulverein“ 1000 gld; pom uradniško društvo v Ljubljani 1000 gld. Z ostalim premoženjem se naj napravi ustanova za take uboge, ki se ne štejejo med mestne uboge. Pravica za oddajo te ustanove ima mestni magistrat, z opazko, da se ne gleda ne na vero in ne na narodnost, prednost pa imajo bolne in brezposelne osebe. Ako se pa kakšno društvo vsnovi, katero v tem smislu deluje se temu društvu ta denar odda. S tem blagim činom se je sam blagi pokojnik postavil trajni spomenik v srcu njegovih nebrojnih čestilcev bo mu pa ostal večni spomin Naj v miru počiva.

— **Državna podpora.** Poljedelsko ministerstvo je dovolilo dež. odboru 150 gld za razširjenje dež. trtnice.

— **Važna razsodba** Upravno sodišče je včeraj rasodilo, da dež komisije za odmero pridobitnega davka ne smejo zvišati postavk, ki so jih določile davčne komisije.

— **Nove šole.** V šol. okraju Krško bodo sezidali tele nove šole: Na Raki se napravi štirirazrednica, v Št. Jerneju trorazrednica, pri Sv. Križu trorazrednica. v Vel. Podlogu in v Vrhpolju pa dvorazrednici. V litijskem šol. okraju se sezida v Polšniku jednorazrednica, v Zagorju se razširi trorazrednica v štirirazrednico, v Žalini pa jednorazrednica v dvorazrednico.

— **Ljubljansko gasilno društvo** ima dne 19. maja občni zbor, na katerem se bo volil nov odbor, ker so odstopili prejšnji odborniki Achtschin, Doberlet, Drelse, Rüting in Schantel.

— **Meščansko vojašnico** v Trnovem kupil je dne 27. m. m. na javni dražbi g. Avgust Drelse za 16,000 gld.

— **Mayerjeva baraka** v ljubljanski „Zvezdi“ prešla je v last salezijanskih sotrudnikov. Lastnik jo je velikodušno prepustil temu društvu, ki si bo v Šiški zgradilo dobrodelni zavod.

— **Nagrada za rešitev življenja** je priznala dež. vlada 14letnemu kočarjevemu sinu Jan. Strempfelu iz Laniš, in sicer v znesku 20 gld., ker je junaško rešil svojo mater Marijo iz ognja.

— **Zgodnja strela** Iz Kozjega se poroča da je dne 12. aprila zjutraj treščilo v župnišče na Prevorju Strela je poškodovala zidovje.

— **Umrla na potu.** 35letna Marjeta Gerl iz Starade pri Podgradu v Istri, mati petih otrok, se je peljala v Reko v porodnico, a je v železničnem vozu umrla na porodu. Kazenska preiskava se je začela proti okrajnemu zdravniku v Podgradu, ki jo je poslal na Reko.

— **Tržaški škof v Rimu.** Vsled naprestanih pritožb tržaških Lahov proti škofu Šterku, je bil slednji poklican v Rim. Neposredni povod temu pozivu je dala spomenica trž. municipija, a tisti dan, ko je škof Šterk odpotoval, odposlal je municpij še drugo spomenico v Rim. Zdaj poročata „Pol. „Cor. in „Obzor“, da se je škof v Rimu popolnoma opravičil.

— **Napad pri sodišču** Pred kratkim je neki Lah iz Buzeta izgubil pravdo proti nekemu kmetu. Lah in dotični kmet sta se dolgo pričkala na hodniku sodnega poslopja. Naposled je Lah vzel velik nož in je svojega nasprotnika zabodel. Napadovalca so takoj zaprli.

— **Nov železniški projekt.** Žel. ministerstvo je g. Štef. pl. Daubachyju v Zagrebu dalo dovoljenje, da sme izvršiti tehnična pripravljalna dela za zgradbo železnice od Kamnika do Rečice na progi Celje-Velenje. Dovoljenje je veljavno jedno leto.

— **Tatinsko družbo,** ki je v Reki in okolici zadnje dni kradla, je policija zalotila in našla pri nji več zlatih in srebrnih ukradenih predmetov.

— **Lovska sreča.** Pred kratkim sta bila č. g. konzul Vetter in Perles v Žireh na lovu na divje peteline. Imela sta uprav neverjetno srečo. V nedeljo zvečer sta vsak po jednega petelina ustrelila, v min. ponedeljek pa vsak po dva Kaj tacega se na Kranjskem po zatrdilu najizkušenejših lovcev še ni pripetilo.

— **Okrajnim šolskim nadzornikom** za nemške ljudske šole v Ljubljani. Beli Peči, Domžalah, Goričanah, Vevčah in za meščansko šolo v Krškem je imenoval naučni minister profesorja na tukajšni realki Klem. Profta

— **Detomor.** Žužemperškemu sodišču so izročili 33 letno Terezijo Kužnik, katere mož je že sedem let v Ameriki. Terezija je mati treh otrok in je obdolžena detomora.

— **Iz Borovelj** na Koroškem se nam poroča, da nameravajo ondi napraviti električno razsvetljavo.

— **Osemdesetletnico** je praznoval dne 1. maja hrvatski pesnik g. Ivan vitez Truški.

— **Preiskave v Gorici.** „Piccolo“ poroča, da je bila v stanovanju občinskega svetnika Karola Seppenhoferja hišna preiskava, ki je trajala od $7^3/_4$ do 11 ure. Istotako je bila preiskava v stanovanju neke vdove Hof V obeh slučajih niso seveda našli ničesar. Ti hišni preiskavi sta v zvezi s preiskavo proti živinozdravniku Codermazzu in uradniku Brumattiju radi veleizdajskih izjav.

— **Poročil se je** dne 1. maja g. Josip Košir iz Škofje Loke z gospico Barico Tavčarjevo v Selcih. B. I. srečno.

— **Mrtvega so našli** min. sredo Frana Korbarja, posestnika v Zg. Kašlju. Dne 5. aprila je bil padel v Ljubljanico. Pokopali so ga pri D. M. v Polji.

— **Umrl** je v soboto dne 22. m. m. v Tolminu g. Josip Devetak, bivši več letni župan, načelnik cestnega odbora in dež. poslanec

— **Požari.** 16. min. m. sta zgorela kajža in hlev Sv. Dovška v Straži, v občini Mokronog. Zažgal je štiriletni sinček ki se je igral z vžigalicami Škode je za 300 gld, zavarovan je pogorelec le za 200 gld. — 17 m. m. zjutraj je zgorela streha na hiši Kar. Dornika v Jagnenci v političnem okraju Krško. Nevarnost je bila velika, da bi se bila vsa družina vsled dima v hiši zadušila. — 26. m. m, dopoludne je gorelo na Slavinji pri Postojini pri pos. And. Šenutu. Škode je za 1200 gld, zavarovan pa je bil pogorelec le za 1000 gld. Zažgala sta baje dva zlobna človeka.

— **Samomor.** Dne 23 m m. ob 9. uri zvečer se je 25 letni težak Janez Oražen iz Kamnika doma, v Trstu zastrupil.

— **Nesreče.** Pri zgradbi železnice Velenje-Dravograd je blizu Št. Lenarta ponesrečilo več delavcev. Udrl se je usad in jih zasul. Trije so mrtvi, trije so pa baje še zasuti. — V Pirchanovi tovarni v Slov. Bistrici je eksplozija raznesla velik stroj V tovarni sta bila dva delavca. Jednega so železni kosci tako zadeli, da je obležal mrtev na mestu, dočim je je drugi po nekaterih urah umrl.

— **Nesreča.** V Podrecah pri Št. Vidu je dne 27. m. m. 18 letni Anton Košenina padel z odra pri župni cerkvi in se ubil.

— **27 dni brez hrane.** V Slov. Bistrici je dne 23. marca 18 letna dekla Neža Šturm, ki je služila pri gostilničarju Mih. Gasteigerju, zginila iz hiše svojega gospodarja, ne da bi jo bili mogli najti, da si so za njo skrbno pozvedovali. Še le dne 19. t. m. so našli dekle skrito pod senom na

podu istega gospodarja. Deklica je še živela, toda bila je strašno shujšana vsled glada in mraza; tudi njeni nogi sta bili popolnoma zmrznjeni. Dosedaj se še ne ve, čemu je zginila deklica, in ista tudi dosedaj še ni hotela povedati, kaj jo je tiralo k temu osodepolnemu koraku.

— **Ljudje, ki žive brez soli** „Brez soli ni možno živeti!“ slišimo često govoriti; Dejstvo pa je, da ni samo mnogo rodov, ki sploh ne poznajo naše kuhinjske soli, nego da je celó takih, ki se naravnost branijo rabiti sol za jedila. Takih zaničevalcev soli je po vsej zemlji; nahajamo jih v Sibiriji kakor v Afriki v Ameriki kakor v Avstraliji. Torej ni dvomiti, da more človek pod vsakim podnebjem živeti brez soli. Seveda se ista dovaja v telo na drug način, z hrano.

— **Organizacija beračev.** Berači v Filadelfiji so se zjedinili v zvezo, kateri je namen, da odpravi „nepošteno konkurenco.“ Mesto hočejo razdeliti v okraje za beračenje, in vsakem beraču bo odkazano njegovo okrožje. Vsaki člen mora plačati mal letni donesek in ako se mu primeri, da ga zapro radi beračenja, plača društvo globo, ki ga zadene. Ako se kakšen berač brani pristopiti društvu, se v njegov okraj takoj odpošlje mnogo konkurentov Ako pa to ne bi pomagalo, pojdejo dobro oblečeni berači na policijo, da izposlujejo, da se dotični zapre.

— **Slovaški dobrotnik** Letos je umrl v Stolnem Belem gradu odvetnik Jan. Martinko, ki je zapustil vse svoje premoženje (72.000 gld.) slovaški „Matici“, da bi se od te zapuščine, kadar doseže 100.000 gld. podpirale slovaške šole in drugi narodni zavodi. Stolno belgrajsko sodišče je pa odločilo, da slovaški narod ni „pravna oseba“, in torej ne more biti dedič. Martinkov legat da služi panslavizmu in je nedopusten. Višja instanca pa je razveljavila to sodbo in zahteva, da se poslednja volja Martinkova zvrši.

V Brnu dne 3. maja t. l.: 1, 18, 53, 34, 2.
Na Dunaji dne 29. aprila t. l.: 33, 72, 78, 1, 3.
V Gradci dne 29 aprila t. l.: 6, 90, 63, 65, 84.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 30. aprila 1899. Pšenica 9 gld 50 kr., rž 8 gld. — kr., ječmen 7 gld. 25 kr., oves 6 gld. 50 kr., ajda 8 gld. 35 kr., proso 7 gld. 50 kr., turšica 5 gld. 60 kr., leča 12 gld. — kr., grah 10 gld. — kr., fižol 12 gld. — kr. Vse cene veljajo za 100 kilog.)

Ječním

je gotovo pomagano ali vsaj ulajšano po od meni iznajdenem sredstvu „Maltol“. Kašel, hripavost, naduha, bluvanje, plučni in vratni katar, praskanje v vratu itd. neha vže nekaj dni po vžitku.

Od stotin ljudij z najboljšim vspehom rabljeno, kar mnogo spričeval in pohvalnih pisem priča „Maltol“ ni nobeno tajno sredstvo, ampak en iz Ekstr. malt. comp. po svojem svojstvu narejen preparat, katero prodaja je policijsko dovoljeno in od zdravnikov priporočeno.

Cena 3 škatljic 3 gld., 6 škatljic 5 gld., 12 škatljic 9 gld. proti gotovini ali z poštnim pouzetjem. (2)

Vilhelm Bieber,
Fabrikant, des Maltol, Königsberg in Pr.

Phoenix pomada za lase

je bila na razstavi za zdravstvo in postrežbo bolnikov v Stutgartu 1890 l. odlikovana z darilom in je po izrazu zdravnikov in tisučih zahvalnih pisem edino reelno in neškodljivo sredstvo za gospode in dame, da si ohranijo bujno rast las, in katera zapreči izpadanje las in odstrani tekoj vse lišaje.

Za uspeh in neškodljivost se jamči!

Cena lončka **80 kr.** po poštnem povzetju

K. Hoppe,
(1) Dunaj, I. Wipplingerstrasse 14.

J. Blasnikova tiskarna

v Ljubljani na Bregu št. 12

se priporoča sl. občinstvu v zvršitev vsih tiskarskih del, kot: **knjige, brošure, okrožnice, naslove na pisma, pisma, kuverte, račune, vizitnice, cenike, jedilne liste, programe za veselice, naznanila** (plakate), itd. itd.

Tudi izvršuje edina v Ljubljani **litografiška dela v eni ali večih barvah.**

Vse po najnižji ceni okusno in hitro.

V zalogi ima mnogo **knjig** za **mladino** ter razne **muzikalije.**

Cenik se pošlje zastonj in poštnine prosto.

Razpošiljava sukna samo zasebnikom.

En odrezek 3·10 *m* dolg zadostno za 1 moško obleko stane samo	gld. 2·80	iz dobre	pristne ovčje volne
	» 3·10	» »	
	» 4·80	» »	
	» 7·50	» fine	
	» 8·70	» »	
	» 10·50	» finejše	
	» 12·40	» angleške	
	» 13·95	» grebenčeste	

En odrezek za črno salonsko obleko fl. 10·—

Blago za vrhnje sukne od 3 gld. 25 kr. meter in višje; loden v mičnih barvah 1 odrezek 6 gld. — 1 odrezek 9 gld. 95 kr. — peruvien in dosking, blago za državne in železniške uradnike in sodnijske talarje, najfinejše grebenčasto in ševejot blago, kakor blago za finančne in žandarmerijske uniforme itd., razpošilja po tovarniških cenah kot reelno in solidno dobro znana

sukno-tovarniška zaloga

Kiesel-Amhof v Brnu.

Vzorce pošlje zastonj in poštnine prosto. Pošiljatve po vzorcih
Pozor! P. n. občinstvo so opozori, da se blago veliko ceneje dobi, ako se **naravnost** od nas naroči, kakor pa pri kupcih. Tvrdka **Kiesel-Amof v Brnu** razpošilja vsako blago po **pravih tovarniških cenah** brez prebitka katerega rabata. (9)